

Samfundsansvar 2018

Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar efter § 99 a.

Forretningsmodel

Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (PJD) er en medlemsejet tværgående pensionskasse og selvstændig juridisk enhed, der driver pensionskassevirksomhed på det danske marked for overenskomstbaserede arbejdsmarkedspensioner med det formål at sikre medlemmerne et godt afkast på et ansvarligt grundlag.

Pensionskassen indgår i et forsikringsadministrationsfællesskab med Sampension Livsforsikring A/S og Arkitekternes Pensionskasse, hvor Sampension Administrationsselskab A/S på vegne af parterne varetager al administration af de forretningsmæssige aktiviteter vedrørende pensions- og forsikringsadministration samt investeringsforvaltning.

Pensionskassen er en non-profit virksomhed, hvis midler ikke må anvendes til andre formål end det, der er fastsat i vedtægterne. Den forretningsmæssige hovedaktivitet er distribution af pensions- og forsikringsprodukter (produkter) til medlemmerne i henhold til kollektiv overenskomst eller anden pensionsaftale. Der er ca. 10.400 medlemmer. Som medlemmer optages:

- Enhver kandidat/bachelor med jordbrugs-, veterinær- og levnedsmiddelfaglig uddannelse eller med tilsvarende uddannelser, samt veterinærsygehjælpere og -sygeplejersker
- Personer, der er omfattet af aftale eller overenskomst indgået mellem en arbejdsgiver og enten Ansatte Dyr lægers Organisation eller Jordbrugsakademikerne
- Pensionskassens medarbejdere og medarbejdere ansat i virksomheder eller foreninger med tilknytning til de ovennævnte uddannelser, når arbejdsgiveren i henhold til kollektiv overenskomst, aftale eller lignende skal indbetale pensionsbidrag til pensionskassen.

Samfundsøkonomisk ansvarlig

Ud over at sikre medlemmernes økonomiske sikkerhed er PJD på samfundsniveau – som en del af arbejdsmarkedspensionssystemet – med til at sikre en samfundsøkonomisk bæredygtig udvikling med en god balance mellem offentlige og arbejdsmarkedsforankrede ydelser.

Den helt overordnede risiko ved pensionskassens virke er, hvis pensionskassen ikke kan levere pensionsydelse og forsikringsdækninger i henhold til medlemmernes forventninger. Se i øvrigt en udførlig risikoanalyse i pensionskassens årsrapport note 22.

Pensionskassen har et ansvar for at forvalte pensionsordningen på en sådan måde, at medlemmernes interesser varetages bedst muligt. Det gør pensionskassen ved at holde fokus på det væsentlige, som gør pensionsordningen mere værd. Det er også herigennem, at den bredere samfundsopgave løftes:

- Lave omkostninger
- Høje afkast
- Et fleksibelt pensionsprodukt
- Personlig kundeservice
- Helhedsorienterede rådgivningsværktøjer.

Pensionskassens politik for samfundsansvar (Corporate Social Responsibility – CSR) er derfor tilrettelagt som et forretningsdrevet samfundsansvar, hvor samfundsansvaret realiseres gennem virksomhedens forretningsområder. Det er det bærende formål at sikre gode pensionsordninger til medlemmerne.

Ansvarlige investeringer

Investeringsforvaltningen af aktiverne tilrettelægges med henblik på at sikre den størst mulige købekraft af medlemmernes alderspensioner indenfor de givne risikorammer. Investeringerne er tilrettelagt med henblik på i et rimeligt omfang at beskytte pensionskassens omdømme og være samfundsmæssigt og miljømæssigt ansvarlige.

Politik og retningslinjer for ansvarlige investeringer er fælles for de tre parter, der administreres af Sampension Administrationselskab A/S. Bestyrelserne har i dag valgt af have en fælles politik og retningslinjer, hvilket også giver størst mulig investeringsmæssig synergi i fællesskabet til fordel for medlemmer og kunder. Politikken gælder for investeringer generelt og i særlig grad for investeringer, hvor pensionskassen bliver medejer af en virksomhed.

Helt centrale emner i politikken for ansvarlige investeringer er overholdelse af menneskerettigheder (herunder arbejdstagerrettigheder), klima og miljø, god ledelse (governance) og våben.

Politik baseret på internationale regler og principper

Politikken for ansvarlige investeringer er en integreret del af investeringsprocessen. Det betyder, at investeringerne holdes op mod alle de regler og retningslinjer, som politikken omhandler. Fundamentet i politikken er de 10 grundlæggende principper fra UN Global Compact om bæredygtighed for virksomheder inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorruption og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd for institutionelle investorer, der betoner de institutionelle investorers bidrag til overholdelsen af OECD's retningslinjer for multinationale selskaber. Hertil kommer det FN-støttede PRI, Principles for Responsible Investment, som er seks principper, der støtter investorernes fokus på ansvarlighed i investeringsbeslutningerne og i forvaltningen af aktiverne.

Pensionskassen følger også anbefalingerne om aktivt ejerskab fra komiteen for god selskabsledelse, som er nedsat af den danske regering. Pensionskassen støtter op om klimaaftalen COP21, hvor fokus er på at holde den globale opvarmning under 2 grader, og har også i 2018 tilsluttet sig G20-landenes Task force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) og vil blandt andet anvende TCFD's anbefalede målemetode til at opgøre investeringsporteføljernes klimaaftryk for alle parter i administrationsfællesskabet.

Endelig er administrationsfællesskabet medlem af netværksorganisationer, der primært arbejder med at fremme klimainvesteringer:

IIGCC – Institutional Investors Group on Climate Change, som er et europæisk baseret forum for institutionelle investorer, hvis formål det er at påvirke politiske beslutningstagere til at adressere de fremtidige klimaudfordringer bl.a. gennem lavere udledning af drivhusgasser.

CDP – tidligere Carbon Disclosure Project er en global klimaorganisation, hvis formål det er at øge fokus på at skabe en langsigtet bæredygtig økonomi ved at påvirke selskaber og byer til at måle, rapportere og forstå deres miljømæssige påvirkning gennem udledning af drivhusgasser.

Dansif – Dansif er et dansk netværksforum for professionelle investorer og andre, der beskæftiger sig med ansvarlige investeringer. Målet er at udbrede og udveksle erfaringer samt facilitere en diversificeret debat på området. Sampension Liv var med til at stifte Dansif.

TCFD – Administrationsfællesskabet har i 2018 tilsluttet sig Task force on Climate-related Financial Disclosures. Arbejdsgruppen under G20-landenes Financial Stability Board har udfærdiget anbefalinger for virksomheder og finansielle aktører, med det formål at øge den finansielle stabilitet gennem større forståelse og indsigt i klimaforandringerne betydning for virksomheder og finansielle aktører.

Risikovurdering og fokus i 2018

Syv fokusområder sætter de grundlæggende rammer for det aktive ejerskab og sikrer, at vi holder fokus på det, der betyder mest for medlemmerne og for vores omgivelser.

- Klimaforandringer
- Menneskerettigheder, herunder konfliktramte områder
- Arbejdstagerrettigheder
- Korruption og bestikkelse
- Skattransparens
- Vandhåndtering
- ESG-risikostyring.

Klimaforandringer

Klimaforandringer anerkendes bredt som en af de mest presserende udfordringer for kloden og den globale økonomi. Konsekvenserne af klimaforandringer vil med stor sandsynlighed være betydelige, og det stiller virksomhederne overfor en række risici - men også overfor muligheder - for at overgå til en lav-emissions-økonomi. Som investor vurderer vi selskaberne i investeringsporteføljen bl.a. på baggrund af, hvor udsatte de er i forhold til tiltag mod emission af klimagasser, og hvordan virksomheden bidrager til at løse klimaforandringer. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 14 kritiske dialoger inden for området. Teamet er indført i 2011 og understøtter princip 7 fra UN Global Compact, kapitel 5 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber samt FN's verdensmål 3, 7, 8 og 13.

Menneskerettigheder - herunder konfliktramte områder

Ansvar for at sikre og overholde menneskerettigheder ligger primært hos stater og regeringer, men virksomheder har også et stort ansvar for, at de i deres adfærd ikke hindrer eller besværliggør overholdelsen. Virksomhederne vurderes groft sagt på, hvor gode de er til at håndtere risici om menneskerettigheder i forhold til politikker, forankring, håndtering og offentliggørelse. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 24 kritiske dialoger indenfor området. Temaet er indført i 2011 og understøtter princip 1 og 2 fra UN Global Compact, kapitel 3 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål 5, 8 og 16.

Arbejdstagerrettigheder

Kvaliteten af arbejdsforhold i virksomheders forsynings- og leverandørkæde er et vigtigt emne for investorer blandt andet som følge af globaliseringen, hvor varer i høj grad produceres og handles på tværs af landegrænser. Virksomheder vurderes bl.a. på grundlag af eksistensen af politikker og adfærd på området. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 14 kritiske dialoger indenfor området. Temaet blev indført i 2011 og understøtter princip 3-6 fra UN Global Compact, kapitel 4 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål 8, 10 og 16.

Korruption og bestikkelse

Korruption og bestikkelse leder til ineffektive økonomiske, sociale og politiske løsninger og anslås globalt til at udgøre tusinder af milliarder kroner i et system med få vindere og mange tabere. Virksomheder er i forskellig grad udsatte for risici, bl.a. som følge af landetilstedeværelse og deres forretningsaktivitet. Sampension Administrationselskab og vores eksterne serviceleverandør vurderer selskaberne ud fra, om der er politikker, ledelsesforankring og håndtering af issues, samt offentligt tilgængelig information. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 7 kritiske dialoger indenfor området. Temaet er indført i 2011 og understøtter princip 10 fra UN Global Compact, kapitel 6 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål 1, 8 og 16.

Skattetransparens

Et af de nye tiltag for 2018 har været et øget fokus på transparens i selskabers skatteforhold. Udgangspunktet for en dialog om dette er at understøtte bestræbelserne i EU på at reducere multinationale selskabers skatteunddragelse og skadelig skattekonkurrence. Virksomheders skatteunddragelse antages alene i EU at andrage op mod € 1 billion årligt, mens tallet for udviklingslande estimeres til \$160 mia. Effektiv skatteinddragelse understøtter økonomisk effektivitet, lige konkurrencemuligheder, vækst og udvikling og dermed velfærd for den brede befolkning. Under Sampensions tema om skattetransparens vurderes virksomhederne på baggrund af, hvorvidt der offentliggøres tilstrækkeligt detaljerede information om skattebetaling på lande- eller aktivitetsniveau, samt om de har aktiviteter i skattely.

Vi har valgt en metodik, hvor multinationale selskaber klassificeres med en score i forhold til transparens. Der er i første omgang udvalgt europæiske selskaber med laveste score til en kritisk dialog. Administrationsfællesskabet har i 2018 påbegyndt 16 kritiske dialoger indenfor området. Temaet understøtter princip 2 fra UN Global Compact, kapitel 10 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål i særdeleshed 1, 2 og 10.

Vandhåndtering

Med vand som en af verdens mest essentielle ressourcer vurderes risikoen for mangel på rent drikkevand at være lige så kritisk som klimaforandringer, men også sammenhængende hermed, og en betydelig trussel mod global økonomisk vækst og menneskers velfærd. Mange virksomheders drift er afhængig af vand, hvorfor overforbrug af vand og deraf følgende vandmangel udgør desuden en betydelig finansiel risiko. Vurderingen sker bl.a. ud fra omfanget af virksomhedens eksponering mod risici fra vandknaphed, og virksomhedens geografiske placering. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 6 kritiske dialoger indenfor området. Temaet er indført i 2012 og understøtter princip 7 og 8 fra UN Global Compact, kapitel 5 fra OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål 3, 6, 8 og 12.

ESG-risikostyring

Virksomhedernes governance omkring ESG-forhold handler om, hvordan de håndterer ESG-emner herunder styrken i deres egen corporate governance. ESG-risici varierer fra sektor til sektor, og det er helt afgørende at have politikker og mulighed for due diligence på området, ellers kan der stilles spørgsmålstegn ved virksomhedens berettigelse. Den tilhørende omdømmerisiko kan manifestere sig i betydelig finansiel risiko. Derfor vurderes selskaberne på, hvorvidt der er politikker og interne processer for ESG-risici. Administrationsfællesskabet har i 2018 haft 5 kritiske dialoger indenfor området. Temaet er indført i 2011 og understøtter principper bredt i UN Global Compact og OECD's guidelines for multinationale selskaber og verdensmål 5, 6, 8 og 10-15.

Task force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)

En af finansmarkedernes vigtige funktioner er at sætte en pris på risici, så kapital kan placeres effektivt. Da virksomheder ikke er gode nok til at oplyse, hvordan klimaforandringer påvirker deres forretningsmodel, fremtidige finansielle performance og dermed afkast/risiko-forholdet nedsatte G20-landenes 'Financial Stability Board' - en gruppe, der skulle udarbejde anbefalinger for offentliggørelse af klimarelaterede risici i virksomheder.

Task force on Climate-related Financial Disclosures offentliggjorde derfor i juni 2017 deres anbefalinger til virksomheder og investorer. Administrationsfællesskabet har i august 2018 valgt at blive medunderskriver af disse anbefalinger. Anbefalingerne har først og fremmest som formål:

- At øge transparens om klimaforandringernes påvirkning af virksomheder
- At gøre økonomien mere stabil og modstandsdygtig overfor klimaforandringer.

Formålet med TCFD-anbefalingerne er at øge den globale finansielle stabilitet. Kun ved at øge informationsniveauet i virksomhederne kan investorer, forsikringsselskaber, banker og andre finansielle aktører prisfastsætte virksomheder og deres risici korrekt. TCFD lægger vægt på, at klimaforandringer skaber mulighed for nye forretningsområder og produkter eller nye produktionsprocesser, og dermed potentielt gode investeringsmuligheder.

Anbefalingerne fra TCFD er et vigtigt skridt med henblik på at opnå korrekt prissætning af virksomheder, så investorer har mulighed for at allokere midler i retning af klimamæssigt bæredygtige forretningsmodeller og virksomheder. Som et første skridt har administrationsfællesskabet valgt at måle og offentliggøre investeringernes carbon footprint i årets ESG-rapport – og vi anvender bl.a. en metode 'Vægtet gennemsnitlig carbon intensitet', som er anbefalet af TCFD.

FN's 17 verdensmål (Sustainable Development Goals – SDG)

På FN's topmøde i efteråret 2015 vedtog medlemslandene en ambitiøs dagsorden for en mere bæredygtig udvikling for mennesker og jorden frem mod 2030. Dagsordenen består af 17 verdensmål, som skal understøtte indsatsen mod fx ekstrem fattigdom, ulighed og klimaforandringer. Under verdensmålene ligger 169 delmål, der vil have betydning for alle menneskers måde at leve på.

FN's verdensmål indeholder også mål, der i større eller mindre grad kan understøttes af institutionelle investorer. Der forestår dog et stort arbejde med at fastlægge, hvordan denne indflydelse kan udøves. Grundlæggende handler det om at kunne flytte kapital i en retning, som understøtter verdensmålene. Skal verdensmålene nås, er der behov for betydelige mængder kapital – 30-40 billioner kr. årligt, som ikke kan fremskaffes uden private penge. Men FN er bevidste om kompleksiteten i at tiltrække den nødvendige kapital årligt fra investorerne, da investeringerne samtidigt skal give et afkast for at bidrage positivt til pensionsordningerne.

I 2018 indgik administrationsfællesskabet aftale med Vigeo Eiris om levering af data til brug for beregning af det samlede SDG-footprint - med fokus på porteføljen af aktier og obligationer i børsnoterede virksomheder. Afdækningen af investerede virksomheders SDG-footprint gør det muligt at forholde sig mere konkret til, hvordan både enkeltvirksomheder og den samlede portefølje understøtter FN's verdensmål.

Energiforbrug på domicilejendom

Sampension Administrationselskab har kontinuerligt fokus på at optimere forbruget af energiresourcer både for at forbedre den økonomiske drift og nedsætte påvirkningen på omverdenen. De senere år har energiforbruget på domicilejendommen ligget stabilt med få udsving. De mindre udsving skyldes primært vejrmæssige forhold, som har givet øget behov for henholdsvis køling og varme.

Primære forbrug af energi og vand for 2017 og 2018

Energiforbrug	Enhed	2017	2018
Strøm	kWh	1.033.629	1.085.128
<i>Heraf købt</i>	<i>kWh</i>	<i>905.769</i>	<i>939.034</i>
<i>Heraf egenproduktion</i>	<i>kWh</i>	<i>127.860</i>	<i>146.094</i>
Vand	M ³	2.845	2.977
Varme	Gj	2.577	2.574

Der er installeret solceller på domicilejendommens tag, som bidrager med egenproduktion af strøm. Siden etableringen i 2014 har solcellerne produceret 664.700 kWh og sparet miljøet for 465 tons CO₂. Grundet den varme sommer i 2018 produceredes der nok strøm til at kunne sælge strøm videre.

Der forventes ikke markante reduktioner i strømforbruget fremover, da de store besparelser er opnået tidligere. For 2019 er der planlagt følgende tiltag for at optimere energiforbruget:

- Opgradering af CTS (Central Tilstandskontrol og Styring) med løbende overvågning og hurtig rapportering på eventuelle fejl af anlæg, såvel som forslag til optimering i forhold til både energiforbrug og økonomi.
- Der tilknyttes EMS (Energy Management System) til ovenstående, som giver et øjebliksbillede af energiforbruget på de enkelte anlæg og forbedrer muligheden for at mindske svind.
- Udsiftning af bordlamper fra Halogen til LED.
- Fokus på energirigtige produkter ved indkøb.

Retningslinjer for ansvarlige investeringer

Sammenfattende investeres i virksomheder, der ikke anvender børnearbejde, respekterer ligestilling uanset køn, race og religion, respekterer den enkeltes ret til at oprette og være medlem af en lovlig fagforening, ikke gør brug af tvangsarbejde, modarbejder alle former for korruption, overholder den nationale miljølovgivning, herunder arbejdsmiljølovgivning, respekterer ILO's konventioner omhandlende arbejdsmiljø, tilstræber et renere miljø og ikke producerer masseødelæggelsesvåben eller anti-personelminer.

I forhold til børsnoterede virksomheder er der særligt fokus på governance og pensionskassen stiller en række krav til det ledelsesmæssige ansvar. Det handler om bestyrelsens sammensætning, opgaver og ansvar, om ledelsens aflønning, om risikostyring – herunder ESG-risikostyring, kommunikation, konkurrence og beskatning.

Menneskerettigheder

Virksomhederne i porteføljen screenes på baggrund af en række krav om, at virksomhederne ikke anvender ulovligt børnearbejde, respekterer ligestilling uanset køn, race og religion, respekterer den enkeltes ret til at oprette og være medlem af en lovlig fagforening, ikke gør brug af tvangsarbejde og modarbejder alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse.

Pensionskassen investerer derfor i virksomheder, der:

- ikke anvender børnearbejde
- respekterer ligestilling uanset køn, race og religion
- respekterer den enkeltes ret til at oprette og være medlem af en lovlig fagforening
- ikke gør brug af tvangsarbejde
- modarbejder alle former for korruption.

Miljø og klima

Endvidere investerer pensionskassen i virksomheder, der:

- overholder den nationale miljølovgivning, herunder arbejdsmiljølovgivning, i hvert af de lande, hvor virksomheden opererer
- respekterer samtlige ILO-konventioner omhandlende arbejdsmiljøet. Der eksisterer i øjeblikket flere end 25 konventioner på dette område, omhandlende bl.a. sundhed, sikkerhed, arbejdstider og sweatshops

- tilstræber et renere miljø, blandt andet ved at have fokus på at mindske CO2-udledning og ved at støtte udvikling og udbredelse af miljøvenlige teknologier.

Våben

Pensionskassen investerer ikke i virksomheder, der er omfattet af internationale konventioner, som eksempelvis virksomheder der producerer klyngebomber, anti-personnel miner eller komponenter. der på nogen måde er involveret i udvikling og spredning af masseødelæggelsesvåben (kerne-, biologiske og kemiske våben).

Statsobligationer

Pensionskassen investerer kun i statsobligationer i stater, som ikke er udelukket grundet internationale sanktioner og forbud fra FN og EU, samt grove krænkelse af menneskerettigheder (med udgangspunkt i UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP)). Pensionskassen kan undlade eller udskyde en udelukkelse, hvis den skønnes at ville føre til en væsentligt forværret situation for den almindelige befolkning i staten.

Aktivt ejerskab

Den løbende overvågning af børsnoterede selskaber i aktieporteføljen – afgrænset som aktier og tilsvarende ejerandele i erhvervsdrivende selskaber – skal foretages af et professionelt og uafhængigt screeningselskab. Der har siden 2011 været et samarbejde med Vigeo Eiris på dette felt.

På baggrund af information herfra vurderes det, om et selskab eventuelt sættes på en overvågningsliste, mens der foretages yderligere undersøgelser eller indledes en dialog (engagement) med selskabet med henblik på at hæve selskabets standarder inden for et givet område. Efter et engagementsforløb kan selskabet blive ekskluderet fra administrationsfællesskabets investeringsuniverset.

Administrationsfællesskabet deltager og stemmer på generalforsamlinger for de danske OMX C25 selskaber samt stemmer på generalforsamlinger for danske og udenlandske børsnoterede selskaber, hvor administrationsfællesskabet repræsenterer mere end 3 % af stemmerne – det er pt to virksomheder. For øvrige børsnoterede selskaber stemmes på generalforsamlinger på ad hoc basis, hvor det kan gøres sammen med andre institutionelle investorer via netværk som fx PRI, og det vedrører dagsordenspunkter, der har høj væsentlighed i forhold til politikken for ansvarlige investeringer. Stemmeafgivelser offentliggøres efterfølgende på hjemmesiden.

Unoterede aktier er underlagt de samme retningslinjer som børsnoterede aktier, således at den ansvarlige investeringspolitik inddrages via due diligence-processen og implementeres med de nødvendige aftaler med forvaltere. Ligeledes investeres der ikke i internt forvaltede porteføljer i obligationer og gældsandele i selskaber på eksklusionslisten.

Redegørelse vedrørende 'Anbefalinger om aktivt ejerskab' fra Komitéen for God Selskabsledelse

Anbefaling	Følger
1. POLITIK FOR AKTIVT EJERSKAB DET ANBEFALES, at institutionelle investorer offentliggør en politik for aktivt ejerskab i forbindelse med aktieinvesteringer i danske børsnoterede selskaber.	Ja
2. OVERVÅGNING OG DIALOG DET ANBEFALES, at institutionelle investorer overvåger og er i dialog med de selskaber, de investerer i, under behørig hensyntagen til investeringsstrategien og proportionalitet.	Ja
3. ESKALERING DET ANBEFALES, at institutionelle investorer som en del af politikken for aktivt ejerskab fastlægger hvordan de kan eskalere deres aktive ejerskab udover den regelmæssige overvågning og dialog.	Ja
4. SAMARBEJDE MED ANDRE INVESTORER DET ANBEFALES, at institutionelle investorer som en del af politikken for aktivt ejerskab forholder sig til, hvordan de samarbejder med andre investorer med henblik på at opnå større effekt og gennemslagskraft.	Ja
5. STEMMEPOLITIK DET ANBEFALES, at institutionelle investorer som en del af politikken for aktivt ejerskab vedtager en stemmepolitik og er villige til at oplyse, om og hvordan de har stemt.	Ja
6. INTERESSEKONFLIKTER DET ANBEFALES, at politikken for aktivt ejerskab indeholder en beskrivelse af, hvordan interessekonflikter i relation til aktivt ejerskab identificeres og håndteres.	Ja
7. RAPPORTERING DET ANBEFALES, at institutionelle investorer mindst én gang årligt rapporterer om deres aktiviteter inden for aktivt ejerskab, herunder stemmeaktivitet.	Ja

Kritisk dialog

Til hjælp med overvågning og dialog er der indgået et samarbejde med den internationale leder inden for ESG-ratings og CSR-evaluering Vigeo Eiris. Selskabet foretager analyser af virksomheders evne til at skabe langsigtet værdi og håndtere risici, og de vurderer de mere end 1.600 virksomheder i investeringsporteføljen.

Vigeo Eiris har gennem mere end 30 år arbejdet med at vurdere virksomheders indsats inden for ESG. Vigeo Eiris er tilstede i 16 lande med kontorer. Der er 240 ansatte, herunder det største research-team blandt tilsvarende organisationer. Korpset af analytikere kommer fra 28 forskellige lande, og har gennemsnitligt mere end 15 års erfaring indenfor ESG-analyse. Vigeo Eiris dækker erhvervslivet verden rundt for mere end 300 investorer. Vigeo Eiris er medlem af PRI's executive board og har et videnskabeligt råd til at sikre seriositeten af metoderne og uafhængigheden af interesser.

Kritiske dialoger siden 2016

Tema	Antal dialoger 2016-18	Afsluttede dialoger med målopfyldelse	Afsluttede dialoger uden målopfyldelse	Åbne dialoger
Klimaforandringer	52	29	9	14
Korruption og bestikkelse	41	25	9	7
Menneskerettigheder	38	14	15	9
Konfliktramte områder	6	0	3	3
Arbejdstagerrettigheder	41	22	10	9
ESG-risici	40	27	8	5
Vandhåndtering	30	14	10	6
Skattetransparens	16	0	0	16
I alt	264	131	64	69

Siden 2016 er 131 ud af de 264 dialogforløb afsluttet, efter at målene var opfyldt, mens 64 tilfælde er afsluttet uden at komme i mål. Af disse blev 21 tilfælde fjernet fra dialogprogrammet, fordi selskabet ikke længere var en del af porteføljen. 43 dialoger med investerede virksomheder er således afsluttet uden et tilfredsstillende resultat. Det kan umiddelbart virke som et højt tal, men sammenholdes det med antallet af dialoger afsluttet med et tilfredsstillende resultat giver det en succesrate på 75 pct. Det anser vi som en bekræftelse på, at dialogprogrammet har en betydelig effekt. De resterende 25 pct. vil blive vurderet enkeltvis med henblik på at afklare, hvorvidt administrationsfællesskabet skal fortsætte eller afslutte dialogen med virksomheden.

Der har i det meste af 2018 været arbejdet med Vigeo Eiris for at formulere en platform for dialoger indenfor multinationale selskabers håndtering af skat og administrationsfællesskabet indledte de første engagements inden for dette område i 2018. Fokus ligger på selskabernes transparens om skattebetaling.

Eksklusion af selskaber

Administrationsfællesskabet havde ved udgangen af 2018 ekskluderet 126 børsnoterede selskaber mod 76 ultimo 2017. Udvidelsen skyldes især inddragelse af en række russiske selskaber efter en beslutning i Europa Rådet om restriktioner i forhold til investering i virksomheder med statslige interesser indenfor den finansielle sektor. Sanktionerne overfor de nævnte selskaber er ifølge Europa Rådet konsekvens af Ruslands destabiliserende handlinger i Ukraine.

Hertil kommer Motorola, som blev ekskluderet grundet deres aktiviteter i konfliktramte område, samt mineselskabet Vale for gentagne overtrædelser af menneskerettigheder. Denne ekskludering skete på baggrund af en NGO-henvendelse i forbindelse med Vales aktiviteter i Mozambique. Det gav anledning til, at vi indledte en nærmere undersøgelse af selskabet, hvor både engagementet i Mozambique og en generel bekymring for selskabets mulige overtrædelser af menneskerettigheder og miljøhensyn førte til beslutning om at udelukke selskabet fra vores investeringsunivers.

Eksklusion af statsobligationer mv.

Administrationsfællesskabet havde ved udgangen af 2018 udelukket obligationer og lån mv. udstedt af 14 stater som følge af den ansvarlige investeringspolitik.

Stemmeafgivelse og deltagelse på generalforsamlinger

Administrationsfællesskabet har fra 2018 haft en systematisk stemmeafgivelse på generalforsamlinger for danske selskaber i C25-indekset samt på generalforsamlinger for selskaber, hvor Administrationsfællesskabet repræsenterer en ejerandel over 3 %. Der er indgået en aftale med ISS ESG om analyseservice og anbefaling til stemmeafgivelse; men administrationsfællesskabet står selv for stemmeafgivelsen. Fra årets start har administrationsfællesskabet benyttet stemmeretten ved 26 ordinære eller

ekstraordinære generalforsamlinger. Der har været 571 punkter til afstemning, hvoraf 426 førte til afstemning. Administrationsfællesskabet fulgte anbefalingerne fra ISS ESG i langt de fleste tilfælde.

Oversigt over kritiske dialoger i 2018

Selskab	Tema	Start dato
ABB	Skattetransparens	03-12-2018
Admiral Group	Skattetransparens	03-12-2018
AES	Korruption	15-01-2016
Ajinomoto Company	Arbejdstagerrettigheder	15-01-2016
Amazon.com	Arbejdstagerrettigheder	15-01-2016
Anadarko Petroleum	Menneskerettigheder	15-01-2016
Anheuser-Busch InBev	Skattetransparens	03-12-2018
Aryzta	Klimaforandringer	15-01-2016
Atlas Copco	Skattetransparens	03-12-2018
BMW	Skattetransparens	03-12-2018
Booking Holdings	Aktivitet i konfliktramt område	22-05-2018
BP	Skattetransparens	03-12-2018
Carrefour	Menneskerettigheder	03-12-2018
Caterpillar	Skattetransparens	15-01-2016
Chubu Electric Power	Korruption/Aktivitet i konfliktramt område	15-01-2016
CK Hutchison Holdings	Korruption	15-01-2016
CME Group	ESG Risici	13-03-2017
CNH Industrial	ESG Risici	22-05-2018
Concho Resources	Aktivitet i konfliktramt område	13-03-2017
ConocoPhillips	Klimaforandringer	15-01-2016
Diageo	Menneskerettigheder	03-12-2018
Dollar Tree	Skattetransparens	13-03-2017
E.ON	Klimaforandringer	15-01-2016
Expedia	Menneskerettigheder	22-05-2018
Genmab	Aktivitet i konfliktramt område	03-12-2018
Genuine Parts	Skattetransparens	15-01-2016
Halliburton	ESG Risici	13-03-2017
Hoya	Menneskerettigheder	13-03-2017
James Hardie Industries	Korruption	13-03-2017
Jardine Matheson	Klimaforandringer	13-03-2017
Keyence Corporation	Klimaforandringer	13-03-2017
Kone Corporation	ESG Risici	03-12-2018
Kraft Heinz	Skattetransparens	13-03-2017
Lennar	Arbejdstagerrettigheder	15-01-2016
Liberty Global	Klimaforandringer	13-03-2017
LM Ericsson Telefon	Arbejdstagerrettigheder	03-12-2018
LyondellBasell Industries	Skattetransparens	13-03-2017
Marathon Oil	Klimaforandringer	15-01-2016
Marathon Petroleum	Menneskerettigheder	13-03-2017
McDonald's	Klimaforandringer	15-01-2016
Mitsubishi UFJ Financial Group	Arbejdstagerrettigheder	13-03-2017
Mylan	Menneskerettigheder	15-01-2016
Newell Brands	Vandhåndtering	13-03-2017

NextEra Energy	Arbejdstagerrettigheder	13-03-2017
Nike	Klimaforandringer	13-03-2017
Nintendo	Vandhåndtering	13-03-2017
Nucor	Arbejdstagerrettigheder	15-01-2016
Paypal	Korruption	22-05-2018
Phillips 66	Aktivitet i konfliktramt område	13-03-2017
Pioneer Natural Resources	Klimaforandringer	15-01-2016
PPL Corporation	Klimaforandringer	15-01-2016
Schlumberger	Vandhåndtering	15-01-2016
Seadrill	Korruption	03-12-2018
Shire	Skatte transparens	13-03-2017
Siemens	Vandhåndtering	03-12-2018
Singapore Telecommunications	Skatte transparens	13-03-2017
Sprint	Arbejdstagerrettigheder	15-01-2016
Starbucks	Arbejdstagerrettigheder	13-03-2017
Stryker	Menneskerettigheder	13-03-2017
Swiss Re	ESG Risici	03-12-2018
Tesco	Skatte transparens	03-12-2018
Tesla Motors	Skatte transparens	13-03-2017
Toyota Motor	Klimaforandringer	13-03-2017
TransCanada	Menneskerettigheder	13-03-2017
Tullow Oil	Korruption	15-01-2016
Valeant Pharmaceuticals	Menneskerettigheder	15-01-2016
Valero Energy	Vandhåndtering	13-03-2017
Volkswagen	Klimaforandringer	03-12-2018
Volvo	Skatte transparens	22-05-2018
Williams Companies	Aktivitet i konfliktramt område	15-01-2016
Yum! Brands	Klimaforandringer	13-03-2017

Ledelsesmæssige forhold

PJD er en tværgående pensionskasse ejet af medlemmerne. Pensionskassens øverste myndighed er generalforsamlingen.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af ni medlemmer: Fem bestyrelsesmedlemmer er valgt af og blandt pensionskassens medlemmer, et bestyrelsesmedlem er udpeget af Jordbrugsakademikerne, et bestyrelsesmedlem er udpeget af Ansatte Dyrlæggers Organisation, og to bestyrelsesmedlemmer er valgt på generalforsamlingen efter indstilling fra bestyrelsen. Det ene bestyrelsesmedlem skal opfylde de nødvendige kvalifikationer til at være sagkyndigt medlem af revisions- & risikoudvalget. Det andet bestyrelsesmedlem skal have kvalifikationer indenfor pensionsbranchen eller den finansielle sektor.

På pensionskassens generalforsamling den 9. april 2018 blev Anders Larsen valgt som nyt bestyrelsesmedlem, og Henning Otte Hansen udtrådte af bestyrelsen. Ved efterfølgende urafstemning blev Ilse Ankjær Rasmussen og Henning Otte Hansen valgt som bestyrelsesmedlemmer, og Lars Bloch og Frank Bøgh Nielsen udtrådte af bestyrelsen. Bestyrelsen har i 2018 holdt fem ordinære møder og ét seminar.

Revisions- & risikoudvalg

I overensstemmelse med EU's og danske krav til revisionsudvalg i virksomheder af interesse for offentligheden har bestyrelsen i PJD nedsat et revisions- & risikoudvalg. Cand.polit. Søren Kaare-Andersen er formand for revisions- & risikoudvalget og lever gennem erhvervsforløb og uddannelsesmæssig baggrund op til kvalifikationskravene i henhold til reglerne om revisionsudvalg. Søren Kaare-Andersen lever op til kravene om uafhængighed. Udover Søren Kaare-Andersen bestod revisions- & risikoudvalget i 2018 af to medlemmer udpeget af bestyrelsen: Johannes Elbæk (næstformand), Anders Larsen fra 9. april 2018 (bestyrelsesmedlem) og Henning Otte Hansen (bestyrelsesmedlem indtil 9. april 2018).

Der har i 2018 været afholdt fire møder i revisions- & risikoudvalget. Rammerne for revisions- & risikoudvalgets arbejde er fastlagt i et kommissorium. Udvalgets primære opgaver er at:

- overvåge regnskabsaflæggelsesprocessen
- forberede bestyrelsens behandling og beslutning vedrørende risikodokumenter om pensionskassens kapital-, solvens- og operationelle forhold
- overvåge om risikostyringssystemer, interne kontrolsystemer og intern revision fungerer effektivt
- overvåge den lovpligtige revision af årsregnskabet mv.
- overvåge og kontrollere revisors uafhængighed.

Der er etableret en finansiel whistleblower-ordning, der sikrer, at ansatte i administrationsfællesskabet via en særlig, uafhængig og selvstændig kanal kan indberette overtrædelser og potentielle overtrædelser af den finansielle regulering begået af virksomheden. Indberetninger til whistleblower-ordningen går direkte til formanden for revisions- & risikoudvalget og compliancefunktionen. Der har ikke været indberetninger i 2018 eller tidligere.

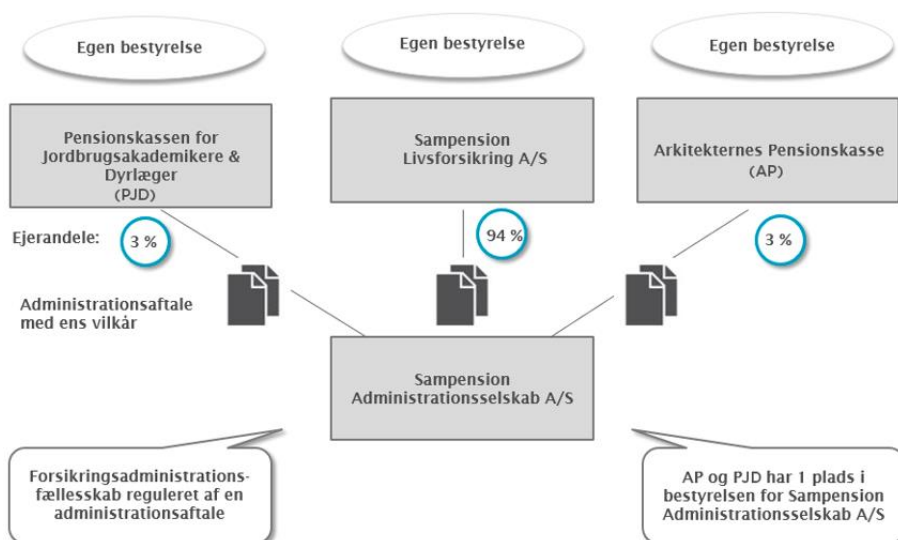
Udvalg for ansvarlige investeringer

Den ansvarlige investeringspolitik omfatter alle tre parter i administrationsfællesskabet. Bestyrelserne har nedsat et tværgående udvalg, der kvalificerer og indstiller til beslutninger på ESG-området. Udvalgets formål er at drøfte sociale, miljø- og selskabsmæssige overvejelser ved investeringsbeslutninger foretaget i de tre parter i administrationsfællesskabet, med henblik på at opnå enighed om de principper, der skal indgå i pensionskassens politik for ansvarlige investeringer.

Organisation og ledelse

Fra 1. januar 2017 indgår PJD i administrationsfællesskabet Sampension. Udover PJD indgår Sampension Livsforsikring koncernen samt Arkitekternes Pensionskasse i administrationsfællesskabet. Ejer kredsen i Sampension Administrationsselskab A/S består af Sampension Livsforsikring A/S (94 %), Arkitekternes Pensionskasse (3 %) og Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyr læger (3 %).

Administrationsfællesskabet:

Administrationsfællesskabets daglige ledelse udgøres af direktionen. Hertil kommer fem direktørområder med ansvar for den daglige drift og udvikling samt et direktionssekretariat. Der er oprettet hhv. en risikostyringsfunktion, compliancefunktion, aktuarfunktion og intern auditfunktion, der bidrager til at sikre effektiv styring i administrationsfællesskabet. De ansvarlige for de pågældende afdelinger er udpeget som nøglepersoner og har en kontrollerende rolle i forhold til administrationsfællesskabets arbejde.

Aflønning

Bestyrelserne i de tre finansielle parter, som administreres af Sampension Administrationselskab, har udformet en fælles lønpolitik i overensstemmelse med EU's og danske krav. Aflønningsprincipperne har til formål at sikre, at ledelse og medarbejdere honoreres på en sådan måde, at virksomhedens forretningsmæssige og langsigtede strategiske mål understøttes bedst muligt.

Aflønningsforholdene afspejler og understøtter, at Sampension Administrationselskab til stadighed formår at rekruttere og fastholde en kompetent og ansvarlig ledelse, der fremmer en sund og effektiv risikostyring og ikke motiverer til at tage overdrevne risici. Der henvises til regnskabet's note 5 samt pjdension.dk/pjd/loenpolitik, hvor der er oplysninger om lønpolitikken.

Kønssammensætning i bestyrelsen

Bestyrelsen har med sin nuværende sammensætning opnået en ligelig kønsfordeling, da bestyrelsen har en fordeling mellem kønnene på 33,33 % / 66,67 % svarende til henholdsvis tre kvinder og seks mænd. Fordelingen er i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens vejledning om, hvad der betragtes som en ligelig kønsfordeling i forhold til antallet af bestyrelsesmedlemmer.

Øvrig ledelse i Sampension Administrationselskab

Bestyrelsen ønsker en ligelig kønsfordeling i ledende stillinger inkl. direktionen og har i Sampension Administrationselskab A/S fastlagt et måltal på mindst 40 % for andelen af det underrepræsenterede køn for ledere med personaleansvar.

Direktører, chefer og teamledere med personaleansvar

År	Kvinder			Mænd		
	Antal personer	% af ledende stillinger	% af alle ansatte	Antal personer	% af ledende stillinger	% af alle ansatte
2016	7 personer	27 %	52 %	19 personer	73 %	48 %
2017	9 personer	29 %	50 %	22 personer	71 %	50 %
2018	16 personer	39 %	49 %	25 personer	61 %	51 %

Med en fordeling på 39 % kvindelige og 61 % mandlige ledere i 2018 har Sampension Administrations-selskab fået en bedre balance i kønsfordelingen og stort set opnået målsætningen. Stigningen i antal kvindelige ledere er sket både hos afdelingschefer med personaleansvar, som nu fordeler sig med 41 % kvinder og 59 % mænd, samt blandt teamledere med personaleansvar, der fordeler sig med 54 % kvinder og 46 % mænd.

I 2018 besluttede vi at uddelegere mere personaleansvar til de tidligere gruppeledere, som havde en stor overrepræsentation af kvinder. Ved at styrke deres ledelsesbeføjelser og dermed rykke den daglige ledelsesindsats tættere på medarbejderne ønsker vi at styrke performance og motivation. Det betød, at antallet af ledere steg i Sampension Administrations-selskab, og at andelen af kvindelige ledere med personaleansvar steg endnu mere.

På direktørniveau og i direktionen er der ingen kvindelige ledere pt. Der har tidligere været en repræsentant fra det underrepræsenterede køn blandt områdedirektørerne og dermed en fordeling på 80/20 %. Da det er en lille gruppe og med lav medarbejderomsætning, er gruppens fordeling meget påvirkelig overfor enkelte rekrutteringer, og det er vanskeligt at løfte andelen permanent.